

Kulatý stůl na téma

Přechod z ústavní péče do služeb komunitního typu a běžných životních podmínek

Život v ústavu je hendikep.

Datum a místo konání:

28. února 2013

NÁRODNÍ DŮM

Prostějov, o.p.s.

Vojáčkovo nám. 218/1

Projekt Podpora transformace sociálních služeb

Transformace je změna velkokapacitní ústavní služby pro lidi s postižením na bydlení a podporu v běžném prostředí. Lidé s postižením díky transformaci přecházejí z velkých ústavů do bytů či rodinných domů v běžné zástavbě a žijí způsobem života, který je obvyklý pro jejich vrstevníky.

S náležitou podporou mohou lidé s postižením žít v běžných domácnostech, převzít odpovědnost za svůj život a zvládat péči o sebe a domácnost tak, jak to dělají ti, kdo v ústavech nežijí. Mohou chodit do zaměstnání, pěstovat své záliby nebo se stýkat s přáteli z okolí. Není důvod, aby svůj život trávili ve velkokapacitní instituci, která je v těchto činnostech omezuje.

Cílem projektu je podpořit přechod lidí s postižením z velkokapacitních ústavních služeb do bydlení a služeb v běžném prostředí.

Projekt realizuje odbor sociálních služeb a sociální práce Ministerstva práce a sociálních věcí ČR.

Projektu se účastní 32 ústavních zařízení z celé ČR, která poskytují služby cca 3 800 lidem s postižením. Na projektu spolupracují všechny kraje České republiky (Hlavní město Praha se vzhledem k podmínkám Evropského sociálního fondu účastní vybraných aktivit).

Součástí projektu je také Národní centrum podpory transformace sociálních služeb, které vzdělává a podporuje účastníky transformačního procesu.

Projekt přispívá k plnění *Koncepce podpory transformace pobytových sociálních služeb v jiné typy sociálních služeb, poskytovaných v přirozené komunitě uživatele a podporující sociální začlenění uživatele do společnosti*, která byla přijata usnesením vlády České republiky č. 127 dne 21. února 2007.

Projekt je financován z Evropského sociálního fondu a státního rozpočtu České republiky prostřednictvím Operačního programu Lidské zdroje a zaměstnanost.

Více o projektu: <http://www.mpsv.cz/cs/7058>

Transformace sociálních služeb v Olomouckém kraji

Olomoucký kraj je zřizovatelem 32 zařízení, ve kterých jsou poskytovány pobytové sociální služby. V 11 z nich jsou poskytovány sociální služby, jejichž cílovou skupinou jsou lidé s mentálním, tělesným nebo kombinovaným postižením.

- Domov pro osoby se zdravotním postižením – poskytuje 10 zařízení
- Chráněné bydlení - poskytují 4 zařízení
- Podpora samostatného bydlení – poskytuje 1 zařízení

Pobytové sociální služby jsou rozmístěny po celém kraji. V každé lokalitě je pro uživatele různá dostupnost běžných veřejných, včetně sociálních, služeb. Největší poptávka je po službách chráněného bydlení, odlehčovacích službách, osobní asistenci a podpoře samostatného bydlení.

V některých pobytových službách nemají uživatelé možnost využívat běžně dostupné veřejné služby a pro poskytování služeb nemají ani zázemí odpovídající současným standardům. Obtížně se daří také zajistit pobytovou sociální službu pro menší počet lidí s postižením tak, aby mohli žít v komunitě co možná nejpřirozenějším způsobem života podobným jejich vrstevníkům. Řešením je transformace sociálních služeb, jejímž principem je poskytování takové podpory, která odpovídá individuálním potřebám jednotlivce, nikoli potřebám skupiny.

Olomoucký kraj svým zapojením do pilotního projektu „Podpora transformace sociálních služeb“ chce umožnit lidem s postižením změnit kvalitu jejich života

a podpořit jejich začlenění do sociálního, kulturního, ale i pracovního života. Cílem je, aby lidé z ústavů mohli žít způsobem, který je ve společnosti považován za běžný a stanovit tak možnou cestu pro další zřizované organizace v kraji. Proces transformace je ukotven ve Střednědobém plánu rozvoje sociálních služeb v Olomouckém kraji pro roky 2011 – 2014.

Proces transformace je podporován také tím, že Olomoucký kraj vydává kladná stanoviska k projektovým žádostem, které jsou zaměřeny na oblast zkvalitnění poskytovaných sociálních služeb. Jedná se např. o podporu projektů zřizujících chráněné bydlení, kdy sociální služba umožňuje lidem se zdravotním postižením začlenění mezi běžnou populaci a žít přirozeným způsobem života s možností využití nepřetržité podpory dle individuálních požadavků a potřeb. Dopadem realizace projektů je také snížení poptávky po umístění v ústavních pobytových službách sociální péče.

Více informací naleznete na:

<http://www.kr-olomoucky.cz>

Kontaktní osoba Národního centra podpory transformace sociálních služeb v kraji:

Mgr. Pavel Drexler

regionální pracovník NC v Olomouckém kraji

Telefon: 739 548 490

E-mail: pavel.drexler@trass.cz

Vincentinum – poskytovatel sociálních služeb Šternberk, p.o.

Historie Vincentina se datuje od roku 1889, kdy byl v Praze na Letné založen dobročinný ústav pro mládež a dospělé s tělesným a zdravotním postižením Spolkem sv. Vincence z Pauly. V padesátých letech minulého století se přibližně 300 „chovanců“ pražského ústavu přestěhovalo do Šternberka do budovy kláštera řádových sester Neposkvrněného početí Panny Marie a do zdevastovaných vojenských skladů na Bezručově ulici. V těchto budovách sídlí naše zařízení doposud.

Zařízení Vincentinum - poskytovatel sociálních služeb Šternberk, příspěvková organizace bylo dle § 48 Zákona o sociálních službách 108/2006 Sb., zaregistrováno jako sociální služba domov pro osoby se zdravotním postižením. Současná kapacita zařízení je 207 klientů.

Základním posláním Vincentina je poskytovat přiměřenou podporu a péči dětem, mládeži, dospělým lidem a seniorům s mentálním nebo vícenásobným postižením tak, aby prožívali spokojený život, který se bude přibližovat životu v běžném sociálním prostředí.

Současný vývoj Vincentina je zcela ovlivněn jednotlivými fázemi procesu transformace a deinstitucionalizace, který systematicky navazuje na proces zavádění standardů kvality sociálních služeb do každodenní praxe. Základním principem, jakožto obecnou zákonitostí transformace, je vnímat každého člověka jako jedinečnou bytost s individuálními potřebami, s právem žít v přirozeném prostředí, které se co nejvíce podobá životu v rodině. Snahou je integrovat lidi s postižením do většinové společnosti, usnadnit jim vstup na trh práce a zejména zvýšit kvalitu jejich života v běžných životních podmínkách.

V rámci transformace zařízení je plánováno vytvoření nových domácností v lokalitách Šternberk, Lužice, Uničov a Šumperk pro 68 klientů. Vincentinum tak přestane využívat nevyhovující prostory pracoviště na Bezručově ulici. Budou zaregistrovány nové služby, a to chráněné bydlení a domov se zvláštním režimem.

Ve Šternberku plánujeme nákup dvou bytů pro službu chráněného bydlení pro 8 klientů a stavbu dvou domů pro 12 obyvatel, kde bude služba domov se zvláštním režimem. Stejnou službu bude v nově postaveném domě v Lužici využívat i 6 lidí s poruchami autistického spektra.

Další dva bytové domy pro 24 obyvatel plánujeme v rámci transformace zařízení postavit v Uničově. Zde bude poskytována služba domov pro osoby se zdravotním postižením. Lidmi s postižením budou využívány také návazné služby, které tato lokalita nabízí.

V Šumperku je plánována rekonstrukce objektů dvou vilek, které jsou majetkem Olomouckého kraje. V jedné bude poskytována služba domov pro osoby se zdravotním postižením 12 klientům ve dvou domácnostech a ve druhé bude služba chráněné bydlení pro 6 klientů. Díky zřízení služeb Vincentina v Šumperku vytvoříme i několik nových pracovních míst. Naši klienti budou využívat návazné služby, které ve městě již působí.

Výše uvedenými aktivitami bude naplňováno poslání organizace a umožní lidem s postižením žít v přirozeném prostředí životem podobným jejich vrstevníkům.

Více informací naleznete na www.vincentinum.cz

Kontaktní osoba Národního centra podpory transformace sociálních služeb v zařízení:

Blanka Čáslavová

Odborná pracovnice NC v zařízení

Telefon: 739 548 461

E-mail: blanka.caslavova@trass.cz

„Člověk si někdy připadá na všechno sám.“

Rodiny pečující o své blízké se zdravotním postižením si zasluhují pozornost a podporu společnosti. Není to tak dávno, kdy stát „odebíral“ rodinám odpovědnost za péči o příbuzné s postižením (nebo nemocné, seniory) a docházelo k automatickému umístění do ústavní péče. Jiné alternativy prakticky neexistovaly. Ústavy umístěné v okrajových a vzdálených lokalitách se svými pravidly a řádem se pro většinu lidí s postižením nestávaly novým domovem. Přesto tam prožili desítky let, odloučení od původního domova, původní rodiny a přátel.

V současnosti stojíme na rozhraní dvou epoch. Část lidí se zdravotním postižením stále žije v ústavech, většina dětí, dospívajících a část dospělých žije v rodinách. Zavedený systém ústavních služeb neumí reagovat na tuto skutečnost, na reálné potřeby pečujících rodin, ale ani samotných lidí se zdravotním postižením. V průběhu posledních dvou desetiletí postupně vznikaly alternativní ambulantní a terénní služby, speciální školy a podpůrná školská zařízení, nebo také programy integrace ve školách, ty ale povětšinou řeší potřeby rodiny v návaznosti na věk dítěte nebo mladého člověka s postižením. V Olomouckém kraji zatím není nabídka dostupných alternativ vhodnějších typů služeb pro dospělé lidi s postižením, např. ve formě podpory samostatného bydlení, chráněného bydlení, nebo podpory zaměstnávání. Rodiče, jejichž dítě prošlo sítí podpory škol, osobní asistence apod., tak stojí na prahu dospělosti svého dítěte znovu na začátku a otevírá se před nimi nejistá budoucnost. „Jako bych byla znovu na mateřské. Syna mi vezmou sotva na pár hodin do denních aktivit, ale protože je na vozíku, dostane se maximálně na zahradu. Pro člověka, který má rád společnost a zábavu, nejsem ani já, natož takováto „aktivita“ plnohodnotným naplněním jeho zájmů a potřeb,“ říká maminka dospívajícího mladého muže

s kombinovaným postižením a dodává: „Celé noci kvůli tomu nespím, osobní asistence není řešením, není zrovna levná. Člověk si pak připadá na všechno sám.“

Zásadní změny pojetí a nabídky sociálních služeb poskytovaných lidem se zdravotním postižením přináší projekt transformace pobytových sociálních služeb. Jeho cílem je vytvoření takové sítě sociálních služeb, která umožní lidem s postižením žít životem, který je podobný tomu, jak žijí jejich vrstevníci. To znamená, že už by se lidé s postižením neměli stěhovat za službou – do nepřírodných internátních podmínek zámku nebo jiné velké budovy, ale naopak - služby by měli být dostupné v jejich přirozeném prostředí v blízkosti domova, rodiny a přátel. Aktuálně dochází k radikální proměně současných pobytových zařízení, z nichž některé již úplně opouští původní prostory a místo nich vznikají malé domácnosti chráněného bydlení a domovů pro osoby se zdravotním postižením, denní stacionáře nebo sociálně terapeutické dílny v obcích a městech v Olomouckém kraji. Lidé s postižením v nich budou žít s potřebnou podporou personálu, podle vlastních možností co nejvíce samostatně a podle svých představ.

Transformace je jen jedním z kroků, jak změnit zavedený přístup k lidem s postižením, k jejich právům, možnostem a k jejich životu. Směřujeme k období, kdy uznáme, že každý člověk má mít šanci prožít plnohodnotný život, o kterém může rozhodovat on sám. Naší odpovědností je vytvářet takové podmínky, aby toho byl schopen bez ohledu na to, jaká omezení mu jeho zdravotní stav způsobuje a zajímat se přitom, co lidé se zdravotním postižením a jejich rodiny opravdu potřebují.

Časté otázky a odpovědi

Znamená transformace zrušení služeb pro lidi s postižením?

Ne, nejedná se o rušení služeb, ale o změnu podmínek a způsobu jejich poskytování. Většina lidí s postižením se z ústavů stěhuje do běžných bytů či rodinných domů, kde jim je zajištěna potřebná podpora např. formou chráněného bydlení. Využívají také denní stacionáře a další způsoby podpory.

Někteří lidé ale z ústavů odcházejí úplně?

Část současných klientů velkých ústavů se vrací ke svým rodinám nebo se stěhuje do domácností s přáteli – a pobytovou sociální službu již nepotřebují. Jsou to ti, kteří mají takové schopnosti a dovednosti, které jim umožňují vést samostatný život. Do ústavu se přitom dostali pro nedostatek jiných možností podpory.

Pokud žil člověk v ústavu dlouhá léta, jak takovou změnu zvládne?

Pro člověka, který strávil část svého života v ústavním zařízení, je určitě tato změna náročná. Proto jí předchází důkladná příprava, která obnáší jak vyhodnocení potřeb člověka, tak naplánování průběhu transformace. Součástí přípravy jsou také výběr místa budoucího bydliště, jeho návštěvy a navazování vztahů s okolím nebo rozvoj potřebných dovedností. Zkušenosti ukazují, že přes počáteční stres dochází po přestěhování ke zlepšení psychické pohody a navázání dobrých vztahů s okolím.

Podle čeho bylo 32 zařízení zapojených do projektu vybráno?

Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR oslovilo kraje, které přihlášily vybraná zařízení – zohledňovala se vysoká kapacita zařízení a objektů, jejich špatný stav, izolovanost od běžného prostředí a další ukazatele.

Podle čeho jsou vybírány obce, kam se lidé z ústavů stěhují?

Cílové obce jsou vybírány podle konkrétních potřeb lidí, kteří se do nich stěhují: často se odvíjí od jejich rodinných nebo přátelských vazeb.

Spousta lidí s postižením dnes žije v rodinách a do ústavů nechce, ovšem chybí pro ně dostupná pomoc. Proč se raději nevěnujete jim, vždyť o lidi v ústavech je postaráno?

Protože život v ústavu je hendikep. Velkokapacitní instituce omezuje osobní rozvoj člověka. Každý má přitom právo na běžný život srovnatelný s vrstevníky.

Navíc, díky transformaci se zvyšuje dostupnost bydlení a podpory pro dospělé s postižením v běžném prostředí. Nově vytvořené bydlení a služby budou moci využívat také lidé, kteří nepřicházejí z ústavů. V transformaci vybudované zázemí pro služby bude obci sloužit řadu dalších let.

To ale bude stát spoustu peněz, kde je vezmete?

Vytvářet nové služby pro lidi s postižením je možné díky penězům z Integrovaného operačního programu, kde je k tomuto účelu vyhrazeno cca 1,3 mld. Kč.

Více informací: <http://www.mpsv.cz/cs/5496>

Národní centrum podpory transformace sociálních služeb

Národní centrum podpory transformace sociálních služeb pomáhá vzděláváním a metodikou 32 organizacím, které umožňují lidem s postižením přejít z velkých ústavních služeb do bydlení a života v běžné společnosti. Národní centrum je součástí projektu MPSV ČR Podpora transformace sociálních služeb.

Národní centrum **podporuje zapojené organizace a kraje posílením personálních kapacit** potřebných pro zvládnutí transformačního procesu: v každé zapojené organizaci má odborného pracovníka na 0,5 úvazku a v každém zapojeném kraji pracovníka na 1,0 úvazku.

Národní centrum **vzdělává pracovníky zapojených organizací a dalších institucí podílejících se na transformaci** služeb sociální péče. Zajišťuje čtyři vícedenní vzdělávací programy a řadu jednorázových seminářů a workshopů, které přispívají ke sdílení zkušeností a informací nezbytných pro úspěšný průběh transformace.

Národní centrum **informuje o transformačním procesu a podporuje veřejnou diskuzi o deinstitucionalizaci** služeb sociální péče.

Národní centrum **poskytuje konzultace a metodickou podporu** při tvorbě transformačních plánů a investičních projektů, které umožňují praktickou realizaci transformace.

Národní centrum **vytváří analytické a metodické nástroje**, které reflektují dosavadní průběh transformace a přispívají k jeho pokračování i pro další lidi s postižením, které žijí ve velkokapacitních institucích.

Národní centrum zahájilo svou činnost v listopadu 2010 na základě veřejné zakázky Ministerstva práce a sociálních věcí.

Řízení, personální zajištění a realizaci řady konkrétních aktivit Národního centra zajišťuje společnost 3P Consulting (www.3pconsulting.cz). Na činnosti Národního centra se také podílejí:

- sdružení Hestia, které poskytuje supervizi zapojeným organizacím, krajům a pracovníkům MPSV a školí intervizory v zařízeních
- společnost Vzdělávací centrum pro veřejnou správu ČR, která zajišťuje některé vzdělávací aktivity
- sdružení Quip – Společnost pro změnu a společnost Akademie produktivity a inovací, které se podílejí na tvorbě analýz.

Při realizaci aktivit spolupracuje Národní centrum s řadou odborníků z dalších organizací, které se věnují transformaci sociálních služeb pro lidi s postižením. Aktivity Národního centra probíhají do března 2013. Novinky na www.facebook.com/trass.cz.

Kontakt:

Národní centrum podpory transformace sociálních služeb

3P Consulting, s.r.o.
Římská 12
120 00 Praha 2

telefon:
(+420) 739 548 469

e-mail:
info@trass.cz

web:
www.trass.cz

Facebook:

www.facebook.com/trass.cz

